

**НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ О.О.БОГОМОЛЬЦЯ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ЦЕНТР НЕПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ
ІНСТИТУТУ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ**

МАТЕРІАЛИ

**МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«ІННОВАЦІЇ У ПІСЛЯДИПЛОМНІЙ МЕДИЧНІЙ ОСВІТІ:
ДОСВІД І ПЕРСПЕКТИВИ»**

14 жовтня 2024

КИЇВ 2024

УДК 378.6.046-021.68:61]:001.895](06)

Інновації у післядипломній медичній освіті: досвід і перспективи : матеріали міжнародної наук.-практ. конф. 14 жовтня 2024р. м.Київ / Нац. мед. ун-т імені О. О. Богомольця, Навчально-науковий центр неперервної професійної освіти; уклад. та відп. за вип.: Л.В. Лимар. – Київ, 2024. – 145 с.

ОРГАНІЗАТОР:

НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ О.О. БОГОМОЛЬЦЯ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ЦЕНТР НЕПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ:

КУЧИН Юрій Леонідович, ректор Національного медичного університету імені О.О.Богомольця, член-кореспондент НАМНУ, доктор медичних наук, професор, професор кафедри хірургії, анестезіології та інтенсивної терапії Інституту післядипломної освіти Національного медичного університету імені О.О.Богомольця, Заслужений лікар України, голова організаційного комітету.

НАУМЕНКО Олександр Миколайович – перший проректор з науково-педагогічної та післядипломної освіти, член-кореспондент НАМНУ, доктор медичних наук, професор, професор кафедри отоларингології Національного медичного університету імені О.О.Богомольця, Заслужений лікар України, заступник голови організаційного комітету.

ВЕЖНОВЕЦЬ Тетяна Андріївна – директорка Інституту післядипломної освіти Національного медичного університету імені О.О.Богомольця, доктор медичних наук, професор, професорка кафедри менеджменту Національного медичного університету імені О.О. Богомольця, заступник голови організаційного комітету.

СТУЧИНСЬКА Наталія Василівна – зав.кафедри медичної та біологічної фізики та інформатики Національного медичного університету імені О.О. Богомольця, докторка педагогічних наук, професорка, заступник голови організаційного комітету.

ЛИМАР Леся Володимирівна – директорка Навчально-наукового центру неперервної професійної освіти Інституту післядипломної освіти Національного медичного університету імені О.О. Богомольця, кандидатка психологічних наук, доцентка, заступник голови організаційного комітету.

КЕФЕЛІ-ЯНОВСЬКА Олена Ігорівна – ст. викладач Навчально-наукового центру неперервної професійної освіти Інституту післядипломної освіти Національного медичного університету імені О.О. Богомольця, кандидатка медичних наук, відповідальний секретар.

ДУМЕНКО Тетяна Михайлівна – асистентка Навчально-наукового центру неперервної професійної освіти Інституту післядипломної освіти Національного медичного університету імені О.О. Богомольця, кандидатка медичних наук., відповідальний секретар.

Укладачі та відповідальні за випуск:

ЛИМАР Леся Володимирівна

©Л.В. ЛИМАР

**ДОСВІД ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ НАВЧАЛЬНОЇ
ДИСЦИПЛІНИ «ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА НАСЕЛЕННЮ ПІД ЧАС
ТА ПІСЛЯ ВІЙНИ» У ДОДИПЛОМНІЙ МЕДИЧНІЙ ОСВІТІ.**

Післядипломна освіта є частиною процесу неперервної медичної освіти або безперервного професійного розвитку. В той же час, вона ґрунтується на попередніх освітніх етапах, зокрема, етапі додипломної медичної освіти. Для забезпечення нових освітніх потреб у післядипломній освіті медичних працівників можуть використовуватись як неформальні методи навчання, так і систематичні формальні методи безперервного професійного розвитку. Найкращим чином забезпечити сучасні освітні потреби лікарів (враховуючи специфіку їх професійних обов'язків, умов праці, цілей і завдань навчання), може багатогранна система безперервного професійного розвитку, яка передбачає різні форми і методи навчання.

Нині у вітчизняній системі вищої медичної освіти тривають трансформаційні процеси, які обумовлені адаптацією змістів та форм навчання до запитів суспільства, що перебуває у важкій кризі гарячої фази війни. Ця соціальна ситуація суттєво впливає на структурні зміни у попиті на освітні послуги і продукти. По-перше, під час повномасштабної війни через процеси вимушеного переселення, залученості молоді у військові дії, суттєво зменшилася частка молодших вікових груп населення й збільшилась частка середніх та старших вікових груп, які потребують освітніх послуг за сучасними запитамі на післядипломному рівні. По-друге, випускники вищих навчальних закладів також є цільовою аудиторією післядипломної освіти, оскільки у воєнний час з'являються абсолютно нові освітні запити до професійної підготовки і перепідготовки, які не були враховані програмами довоєнного часу. Наступний момент, фахівці у сфері медицини під час війни та, у перспективі, після війни, будуть надавати медичні послуги соціальним групам, які перебувають у посттравматичних станах, що вимагає підвищення фахового рівня компетентності у галузі психології. Саме тому, соціальний запит на

нові змісти освітніх послуг у додипломній та післядипломній освіті, вимагає впровадження та апробацію відповідних компонентів освітніх програм.

В освітній практиці Національного медичного університету імені О.О. Богомольця, кафедрою загальної і медичної психології, вже на етапі додипломної освіти, проходять апробацію та впроваджуються психологічні дисципліни, які відповідають сучасним соціальним вимогам до компетентності майбутнього медичного фахівця, зокрема до психологічного компоненту їх професійної готовності. Так, починаючи з 2022 року в освітню програму підготовки майбутніх медичних працівників було включено дисципліну «Психологічна допомога населенню під час та після війни».

Розробка програми нової навчальної дисципліни почалась з вивчення освітніх запитів студентів, їх індивідуального досвіду переживання подій війни, проблем взаємодії та комунікації з оточуючими, труднощів саморегуляції соматичних, емоційних станів, обумовлених травмою війни та дистресом тощо. Отже, розробка змістів та форм навчання програми з інноваційної дисципліни «Психологічна допомога населенню під час та після війни», ґрунтувалась на актуальних освітніх потребах студентів, а також на прогностичному аналізі психологічних проблем, з якими майбутні лікарі зустрінуться під час трудової практики у повоєнний час. Таким чином, до програми дисципліни увійшли два освітні модулі, які мали наступне змістовне тематичне наповнення: «Поняття психічної травми війни та її психологічні наслідки для населення»; «Перша психологічна допомога населенню з гострими реакціями на стрес під час воєнних дій»; «Психологічна допомога населенню в укриттях»; «Особливості психічної травми дітей під час війни та засоби психологічної допомоги дітям різного віку»; «Травма вимушеного переселення та принципи психологічної допомоги евакуйованим особам»; «Психологічні засоби підтримки ментального здоров'я під час тривалої травматизації через військові дії»; «Специфіка психічної травми військовослужбовців та засоби соціально-психологічної реабілітації військовослужбовців»; «Соціально-психологічні стратегії та засоби реабілітації населення в післявоєнний період».

Після апробації освітньої дисципліни щороку проводились опитування студентів щодо оцінки актуальності та якості змісту навчальної програми з дисципліни, а також пропозиції щодо корекції наповнення програми та форм і методів викладання. В результаті моніторингових опитувань, зміст навчальної програми було уточнено та розширено. Так, нова редакція навчальної програми включила додатково такі теми, як «Особливості комунікації з людьми, що мають наслідки психотравми» (військові, поранені, люди після втрати), «Особливості психологічної підтримки та комунікації з людьми в окупації», «Психологічна допомога вимушено переселеним особам» та «Науково-практичні основи самореабілітації медичних працівників у воєнний та післявоєнний період». Для змістовного наповнення теми «Особливості психологічної підтримки та комунікації з людьми в окупації» та надання актуальних знань студентам, було проведене власне психологічне дослідження – опитування осіб, що пережили окупацію (Харківська, Запорізька, Херсонська, Чернігівська обл.) та тих, хто зміг пройти опитування знаходячись в умовах окупації на даний момент (м. Бердянськ, м. Енергодар Запорізької обл.).

Певні компоненти навчальної дисципліни були також апробовані на тренінгових заняттях, що було проведено в межах підготовки майбутніх бойових медиків у липні 2022 року на базі навчального центру підготовки бійців для ЗСУ одного з підрозділів тероборони м. Києва.

Як показали результати академічної успішності та моніторингові опитування студентів за результатами вивчення навчальної дисципліни «Психологічна допомога населенню під час та після війни», цей психологічний компонент фахової підготовки майбутніх лікарів є актуальним, розвиває сучасні фахові компетентності, підвищує рівень психологічної грамотності, розвиває практичні навички надання своєчасної психологічної допомоги різним групам населення під час війни, коректної комунікації з постраждалими під час війни, формує навички саморегуляції та самодопомоги в умовах дистресу війни.

Успішність впровадження даної інноваційної навчальної дисципліни дає підстави вважати за необхідне ініціювати включення подібних освітніх програм у

практику післядипломної освіти медичних працівників. Психологічна компетентність та практичні навички лікарів та іншого медичного персоналу в питаннях комунікації і психологічної допомоги різним групам населення України, які постраждали від травми війни, суттєво підвищить якість надання медичних послуг населенню. Окрім цього, знання медичними працівниками закономірностей функціонування психіки людини після пережитої травми, сприятиме уникненню ретравматизації пацієнтів, розвитку толерантного, гуманного ставлення до посттравматичних проявів в їх поведінці, а також сприятиме зменшенню ризиків емоційного виснаження та професійного вигорання у самих медичних працівників.

Враховуючи вищезазначене, в розбудові сучасної системи післядипломної освіти медичних працівників необхідно активно вивчати інноваційний досвід додипломної освіти, ініціювати пропозиції включення до програм післядипломної підготовки нові змісти та форми навчання, які успішно апробовані на попередніх етапах професійної освіти.

Список використаних джерел:

1. Бондарчук О. Технологія розвитку психологічної готовності керівників закладів освіти до діяльності в умовах соціальних трансформацій. – «Післядипломна освіта в Україні», 2018. - № 1. – С. 84-87.
2. Перша психологічна допомога військовослужбовцям в бойових (екстремальних) умовах (методичні рекомендації) / Матяш М.М., Ільїн М.В., Сопов В.М., Становських З.Л. – К.: Вид-во Арттек, 2022. – 64 с.
3. Презентація Першого міжнародного науково-методологічного форуму «Психологічна травма війни». URL: https://www.youtube.com/watch?v=bmsGJ-tOByY&ab_channel=UkrinformTV
4. Сиченко В.В. Механізми регулювання системи освіти: сучасний стан та перспективи розвитку : монографія / В.В. Сиченко. – Донецьк : Юго-Восток, 2010. – 400 с.
5. Тіло веде лік: як лишити психотравми в минулому / Бессель ван дер Колк. – К.: Вид-во Vivat, 2022. – Перекл. Г. Цвіра. - 624 с.